ARREST VAN HET HOF (Tweede kamer)
7 oktober 1985 *

In zaak 163/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Bundesfinanzhof, in het aldaar aanhangig geding tussen

Hauptzollamt Hannover,

ondersteund door

de Bondsminister van Financiën, te Bonn,

en

Telefunken Fernseh und Rundfunk GmbH, te Hannover,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van post 85.15 van het gemeenschappelijk douanetarief,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: O. Due, kamerpresident, P. Pescatore en K. Bahlmann, rechters,

advocaat-generaal: M. Darmon
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

gelet op de opmerkingen ingediend door:

— Telefunken Fernseh und Rundfunk GmbH, verweerster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door B. Bott, advocaat te Karben,

— de regering van de Franse Republiek, vertegenwoordigd door J. C. Antonetti van het Interministerieel comité voor vraagstukken van Europese economische samenwerking, als gemachtigde,

* Procestaal: Duits.

— de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door J. M. Braguglia van de Avvocatura dello Stato, als gemachtigde,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door C. Bail, lid van haar juridische dienst, als gemachtigde,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 26 september 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij beschikking van 8 mei 1984, ingekomen ten Hove op 27 juni daaraanvolgend, heeft het Bundesfinanzhof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van post 85.15 van het gemeenschappelijk douanetarief (hierna: GDT).

2 Deze vraag is opgeworpen in een geding tussen het Hauptzollamt Hannover (hierna: verzoeker in het hoofdgeding) en Telefunken Fernseh und Rundfunk GmbH, te Hannover, (hierna: verweerster in het hoofdgeding) inzake de tariefindeling van receiver/platenspeler/cassettespeler-combinaties (hierna: RPC-combinaties) en luidsprekerboxen, die verweerster in het hoofdgeding uit Japan heeft ingevoerd.

3 De goederen waren bij het douanekantoor ter inklaring aangeboden in kartonnen dozen, die elk een RPC-combinatie en twee luidsprekerboxen bevatten. Op de bij de aangiften gevoegde facturen van de Japanse leveranciers waren de geleverde goederen onder meer omschreven als „Telefunken Music Center 3022 BF, ... complete with two speaker boxes ..."

4 Ter terechtzitting heeft de Commissie een technische documentatie overgelegd, die wordt gebruikt bij de verkoop van de betrokken toestellen en waaruit blijkt dat deze toestellen tezamen aan de detailhandelaars en verbruikers worden aangeboden.

5 Het douanekantoor deelde al de goederen in onder post 85.15 van het GDT (zend- en ontvangtoestellen voor radio-omroep, ontvangtoestellen met ingebouwd toestel voor het opnemen of voor het weergeven van geluid daaronder begrepen) en hief dienovereenkomstig invoerrechten.

6 Na afwijzing van haar bezwaarschrift stelde verweerster in het hoofdgeding beroep in bij het Finanzgericht Hamburg, waar zij vorderde dat de luidsprekers gescheiden van de RPC-combinaties zouden worden ingedeeld onder post 85.14 van het GDT (microfoons en statieven daarvoor, luidsprekers, elektrische laagfrequentversterkers) met dienovereenkomstige verlaging van de invoerrechten.

7 Nadat het Finanzgericht de vordering had toegewezen, stelde verzoekster in het hoofdgeding, ondersteund door de Bondsminister van Financiën, „Revisions"-beroep in bij het Bundesfinanzhof, dat zich, ten einde het geding te kunnen beslechten, tot het Hof heeft gewend met de volgende prejudiciële vraag:

„Moet het gemeenschappelijk douanetarief aldus worden uitgelegd, dat een receiver/platenspeler/cassettespeler-combinatie, aangeboden met twee voor gebruik met de combinatie bestemde luidsprekers, als één goed onder post 85.15 van het gemeenschappelijk douanetarief valt ?"

8 In de motivering van zijn verwijzingsbeschikking overweegt het Bundesfinanzhof, dat de enkele omstandigheid dat de goederen in geding tezamen ter inklaring zijn aangeboden, geen reden is om ze onder eenzelfde post in te delen. Van afzonderlijke indeling zou slechts dan geen sprake kunnen zijn, wanneer uit het GDT zou volgen dat combinatie en luidsprekerboxen tezamen als één goed zijn te beschouwen en om die reden slechts onder één enkele post kunnen vallen.

9 Het Bundesfinanzhof stelt vast, dat de RPC-combinatie tezamen met de twee luidsprekers niet een combinatie van machines is in de zin van aantekening 3 bij afdeling XVI van het GDT, maar vraagt zich af, of in casu wellicht kan worden ge-

werkt met het begrip „functionele eenheid" in de zin van de IDR-toelichtingen bij afdeling XVI (sub VI, 9e alinea).

10 In dit verband overweegt het Bundesfinanzhof, dat het Hof in zijn arresten van 15 december 1977 (zaak 60/77, Fuss, Jurispr. 1977, blz. 2453) en 9 februari 1984 (zaak 60/83, Metro, Jurispr. 1984, blz. 671) niet enkel dit begrip heeft erkend, maar ook bedoelde Toelichtingen als een belangrijk hulpmiddel voor de uitlegging van het GDT heeft aangemerkt. Zij zouden echter alleen in aanmerking mogen worden genomen indien hun normatieve inhoud rechtstreeks uit het GDT zelf kan worden afgeleid, want dit alleen zou de rechtsnorm zijn waarop het rechterlijk onderzoek zich moet richten. Het begrip „functionele eenheid" zou dus slechts dan kunnen worden gebruikt, wanneer valt aan te nemen dat het reeds in het GDT, bijvoorbeeld in Algemene bepaling 2a, tweede zin, of in aantekening 3 bij afdeling XVI, in de kiem aanwezig is.

11 Wat de inhoud van het begrip „functionele eenheid" betreft, merkt het Bundesfinanzhof op, dat men volgens voornoemde Toelichtingen slechts dan met een dergelijke eenheid van doen heeft, wanneer „een machine of toestel bestaat uit afzonderlijke elementen die bestemd zijn om gezamenlijk één welbepaalde functie te verrichten, zoals bedoeld in één van de posten van hoofdstuk 84 of, wat vaker het geval is, van hoofdstuk 85."

12 Volgens het Bundesfinanzhof biedt 's Hofs arrest in zaak 60/83 echter eerder steun aan de opvatting, dat de luidsprekers deswege geen elementen van een eenheid zijn en ook niet tezamen daarmee één functie verrichten, omdat zij los ervan kunnen worden gebruikt. In dat arrest immers had het Hof het bestaan van een functionele eenheid ontkend in een geval waarin één van de goederen, dat als element van een functionele eenheid in aanmerking kwam, kon worden gebruikt voor andere functies dan die welke door de combinatie der elementen konden worden verricht.

13 Zelfs indien de luidsprekers tezamen met de RPC-combinatie als een eenheid waren te beschouwen, zouden zij nog niet onder post 85.14 kunnen worden ingedeeld, omdat zij juist geen delen van machines in de zin van aantekening 2 bij afdeling XVI van het GDT zijn en dus ook van indeling volgens letter a) van deze aantekening geen sprake kan zijn. Het Bundesfinanzhof concludeert uit de rechtspraak van het Hof, inzonderheid uit het reeds aangehaalde arrest van 15 december 1977 in zaak 60/77 en uit het arrest van 29 mei 1979 (zaak 165/78,

Imco, Jurispr. 1979, blz. 1837), alsook uit de IDR-toelichtingen bij afdeling XVI, dat de omstandigheid dat de elementen van een eenheid als zodanig tezamen ter inklaring worden aangeboden, nog niet betekent dat het om een functionele eenheid gaat.

Het juridisch kader van het geding

14 Post 85.15 A III omvat

„A) Zend- en ontvangtoestellen voor radiotelefonie of voor radiotelegrafie; zend- en ontvangtoestellen voor radio-omroep en televisie (ontvangtoestellen met ingebouwd toestel voor het opnemen of voor het weergeven van geluid daaronder begrepen) en televisiecameraa's:

...

III. Ontvangtoestellen, ook indien met ingebouwd toestel voor het opnemen of voor het weergeven van geluid:

a) voor radio-omroep, voor radiotelefonie of voor radiotelegrafie, bestemd voor burgerluchtvaartuigen

b) andere:

1) ...

2) overige."

15 Post 85.14 luidt als volgt:

„85.14 Microfoons en statieven daarvoor, luidsprekers, elektrische laagfrequentversterkers."

16 Volgens aantekening 2a bij afdeling XVI van het GDT blijven, behoudens enkele andere bepalingen,

„delen en onderdelen, welke als zodanig onder een van de posten van Hoofdstuk 84 of van Hoofdstuk 85 (met uitzondering van de posten 84.65 en 85.28) kunnen worden ingedeeld, onder die posten ingedeeld, ongeacht de machine waarvoor zij bestemd zijn".

17 Aantekening 3 bij diezelfde afdeling bepaalt:

„Voor zover niet anders is bepaald worden combinaties van machines van verschillende soorten, welke bestemd zijn om gezamenlijk te functioneren en welke één geheel vormen, alsmede machines met twee of meer verschillende (afwisselende of aanvullende) functies, ingedeeld naar de hoofdfunctie, welke kenmerkend is voor het complex."

18 In de IDR-toelichtingen bij afdeling XVI heet het in verband met delen en onderdelen (sub II, ad aantekening 2 bij afdeling XVI):

„Met inachtneming van de uitzonderingen sub I hiervoor, worden delen en onderdelen, waarvan kan worden onderkend dat zij uitsluitend of hoofdzakelijk bestemd zijn voor een bepaalde machine of voor een bepaald toestel, dan wel voor verschillende onder éénzelfde post vallende machines of toestellen (met inbegrip van die bedoeld bij post 84.59 of bij post 85.22), in principe ingedeeld onder de post waaronder die machines of die toestellen vallen ... Het vorige lid vindt evenwel geen toepassing op delen en onderdelen, welke als zodanig onder een van de posten van de hoofdstukken 84 of 85 (met uitzondering van de posten 84.65 en 85.28) kunnen worden ingedeeld. Bedoelde delen en onderdelen volgen hun eigen tarifering, ook indien zij speciaal voor een bepaalde machine bestemd zijn."

19 Dezelfde Toelichtingen bevatten sub VI — met betrekking tot „machines (of toestellen) met twee of meer verschillende functies; combinaties van machines" — de aanwijzing dat aantekening 3 bij Afdeling XVI niet van toepassing is,

„indien een machine of toestel bestaat uit afzonderlijke elementen, die zijn ontworpen om gezamenlijk één welbepaalde functie te verrichten, zoals bedoeld in één van de posten van hoofdstuk 84 of wat vaker het geval is, van hoofdstuk 85."

20 Algemene bepaling 3 voor de toepassing van de nomenclatuur van het gemeenschappelijk douanetarief luidt als volgt:

„Indien goederen met toepassing van het bepaalde onder 2 b) of om enige andere reden vatbaar zijn voor indeling onder twee of meer posten geschiedt de indeling als volgt:

a) De post met de meest specifieke omschrijving heeft voorrang boven posten met een meer algemene strekking.

b) Mengsels, werken welke zijn samengesteld uit of met verschillende stoffen dan wel zijn vervaardigd door samenvoeging van verschillende goederen, zomede goederen opgemaakt in stellen of assortimenten, waarvan de indeling niet mogelijk is aan de hand van het bepaalde onder 3 a), worden ingedeeld naar de stof of naar het goed, waaraan de mengsels, de werken, de stellen of de assortimenten hun wezenlijk karakter ontlenen, indien dit kan worden bepaald.

c) ..."

21 Verweerster in het hoofdgeding, de Italiaanse en de Franse regering alsook de Commissie hebben in deze zaak opmerkingen ingediend.

22 Volgens verweerster in het hoofdgeding moeten de RPC-combinatie en de luidsprekers slechts dan in eenzelfde post worden ingedeeld wanneer zij als één goed zijn te beschouwen, en niet wegens de enkele omstandigheid dat zij tezamen ter inklaring zijn aangeboden. De RPC-combinatie en de luidsprekers zouden geen „functionele eenheid" vormen als bedoeld in de IDR-toelichtingen bij afdeling XVI (sub VI, 9e alinea), daar de luidsprekers door de ontwikkeling van de moderne stereotechniek geen elementen van het ontvangtoestel meer zijn, maar algemeen bruikbare zelfstandige toestellen en dus goederen in de zin van het GDT.

23 De onderhavige zaak zou vergelijkbaar zijn met zaak 60/83, waarin het Hof oordeelde, dat een produkt dat, op het tijdstip van invoer, bestaat uit verschillende, afzonderlijk in één enkel karton verpakte delen, niet is te beschouwen als een functionele eenheid wanneer een van de elementen waaruit het produkt bestaat, „onafhankelijk van de andere elementen, en voor andere functies dan die welke aan het geheel toekomen", kan worden gebruikt. De functie, elektromagnetische golven hoorbaar te maken, zou ook tezamen met andere toestellen, bij voorbeeld een bandrecorder, kunnen worden verricht, en het zou niet tot de aard van een radio-ontvangtoestel in de zin van het GDT behoren om door middel van rechtstreeks aangesloten luidsprekers akoestisch horen mogelijk te maken.

24 De Italiaanse regering betoogt, dat de luidsprekerboxen, ook wanneer zij bestemd zijn om samen met de RPC-combinatie te worden gebruikt, gescheiden van deze

combinatie moeten worden ingedeeld onder post 85.14 van het GDT, omdat zij daar uitdrukkelijk zijn vermeld en zij geen elementen van de ontvangtoestellen of RPC-combinaties vormen. Het begrip „functionele eenheid" zou niet van toepassing zijn, daar de luidsprekerboxen ook gebruikt kunnen worden met andere toestellen dan de RPC-combinatie waarmee zij zijn ingevoerd, en deze combinaties ook zonder luidsprekerboxen bepaalde zelfstandige functies kunnen verrichten.

25 Volgens de Franse regering behoeft in het onderhavige geval geen beroep te worden gedaan op het begrip „functionele eenheid", omdat het betrokken materiaal, dat tezamen in een enkele verpakking ter inklaring is aangeboden, een goederenassortiment vormt. Daar het geheel zijn wezenlijk karakter aan de RPC-combinatie ontleent, zou het goederenassortiment krachtens Algemene bepaling 3 b) voor de toepassing van de nomenclatuur van het GDT onder post 85.15 A III moeten worden ingedeeld.

26 De Commissie beklemtoont, dat het begrip „functionele eenheid" niet voorkomt in de bepalingen voor de toepassing van het GDT. Toch zouden Algemene bepaling 2 a) alsook de aantekeningen 2 b) en 3 bij afdeling XVI van het GDT een functionele benadering rechtvaardigen, die ook zou moeten gelden voor de uitlegging van de begrippen zelf die in de tariefposten worden gebruikt. In casu zou dus op bedoeld begrip een beroep kunnen worden gedaan voor de uitlegging van een post van de hoofdstukken 84 en 85.

27 Volgens de Commissie vormen de RPC-combinatie en de luidsprekerboxen zulk een functionele eenheid, want tezamen verrichten zij juist de in post 85.15 A III omschreven functie. Enerzijds zou zonder luidsprekers geen geluidsweergave mogelijk en de combinatie dus niet volledig zijn, anderzijds zouden de luidsprekers geen andere functie kunnen verrichten dan het hoorbaar maken van de door een ontvangtoestel opgevangen of op platen of geluidsband opgenomen impulsen. Dat afzonderlijke elementen van een functionele eenheid ook anders kunnen worden gebruikt, zou irrelevant zijn, voor zover zij maar niet bruikbaar zijn voor een in een andere tariefpost omschreven functie en zolang zij maar in een gezamenlijke verpakking ter inklaring worden aangeboden en in deze vorm in de handel worden gebracht.

28 Voor het overige deelt de Commissie de opvatting van de verwijzende rechter, dat, zo de vraag inzake de functionele eenheid bevestigend wordt beantwoord, er geen

plaats is voor toepassing van aantekening 2 a) bij afdeling XVI van het GDT, daar de RPC-combinatie tezamen met de luidsprekers in een gezamenlijke verpakking ter inklaring is aangeboden.

29 Tijdens de mondelinge behandeling heeft de Commissie subsidiair betoogd, dat indien het Hof zou oordelen dat de RPC-combinatie en de luidsprekers geen functionele eenheid vormen, het in ieder geval gaat om een onder tariefpost 85.15 vallend goederenassortiment in de zin van de Algemene bepalingen en inzonderheid van Algemene bepaling 3 b). Het begrip assortiment zou iets ruimer zijn dan het begrip functionele eenheid en betrekking hebben op goederen die zijn samengevoegd om aan een bepaalde behoefte te voldoen of een bepaalde werkzaamheid te verrichten. In casu zou aan deze voorwaarden zijn voldaan, omdat de RPC-combinaties bestemd zijn om tezamen met de luidsprekers te worden verkocht, welke luidsprekers zo zijn geconstrueerd, dat zij ter voldoening aan een bepaalde behoefte een specifieke functie optimaal verrichten. Wanneer het goed in één kartonnen doos aan de detailhandel wordt geleverd, zal het normaal ook als een geheel aan de consument worden verkocht.

30 In de eerste plaats moet worden vastgesteld, dat de vraag van het Bundesfinanzhof betrekking heeft op het bijzondere geval van een RPC-combinatie en twee afzonderlijke luidsprekerboxen, die in een gezamenlijke verpakking zijn ingevoerd en bestemd zijn om in deze opmaak in de handel te worden gebracht. Verder staat vast, dat de luidsprekerboxen bestemd en zelfs speciaal ontworpen zijn om met de combinatie te worden gebruikt.

31 Vervolgens moet worden opgemerkt, dat het GDT voorziet in onderscheiden tariefposten voor luidsprekers (85.14) en voor radio-ontvangtoestellen (85.15). De vraag is echter, of deze goederen tezamen kunnen worden ingedeeld als een „functionele eenheid" in de zin van de Toelichtingen op de IDR-Nomenclatuur of als een „assortiment" van goederen in de zin van de Algemene bepalingen.

32 Wat eerstgenoemde mogelijkheid betreft, volgt uit de IDR-toelichtingen, dat er van een functionele eenheid sprake is en dat aantekening 3 bij afdeling XVI dus niet van toepassing is, wanneer een machine of toestel bestaat uit afzonderlijke elementen, die zijn ontworpen om gezamenlijk één welbepaalde functie te verrich-

ten, zoals bedoeld in één van de posten van hoofdstuk 84 of, wat vaker het geval is, van hoofdstuk 85.

33 Er zij echter op gewezen, dat de toelichtingen het mogelijk moeten maken, machines en toestellen die uit verscheidene, onder verschillende tariefposten vallende elementen bestaan, onder een bepaalde tariefpost in te delen, wanneer de combinatie van die elementen bestemd is om die ene welbepaalde functie te verrichten die in de betrokken tariefpost is aangegeven. Bijgevolg gelden die toelichtingen niet voor het door de verwijzende rechter beschreven produkt, dat immers wordt gekenmerkt door het feit dat tot de samenstellende elementen luidsprekers behoren die onafhankelijk van de andere elementen en voor andere dan de door de combinatie te verrichten functies kunnen worden gebruikt.

34 Het feit dat goederen bestemd en zelfs ontworpen zijn om tezamen te worden gebruikt en tezamen in een enkele verpakking ter inklaring worden aangeboden, volstaat dus niet om ze als „functionele eenheid" in te delen, wanneer zij ook afzonderlijk gebruikt kunnen worden.

35 Wat de vraag betreft, of de tezamen in een enkele verpakking ingevoerde goederen volgens Algemene bepaling A 3 b) een assortiment kunnen vormen, zij erop gewezen, dat het begrip assortiment onderstelt dat er in de handel een nauwe samenhang tussen de betrokken goederen bestaat. Zij dienen niet enkel tezamen ter inklaring te worden aangeboden, maar normaal ook in de verschillende handelsfasen, en met name in de detailhandel, in een gezamenlijke verpakking te worden gepresenteerd ter voldoening aan een bepaalde behoefte of voor het verrichten van een bepaalde werkzaamheid.

36 Bovendien kan indeling onder één post van verschillende goederen als een assortiment in de zin van Algemene bepaling A 3 slechts in aanmerking komen wanneer voldaan is aan de voorwaarden van deze bepaling, dat wil zeggen wanneer de goederen vatbaar zijn voor indeling onder twee of meer posten en geen post met een meer specifieke omschrijving, die voorrang heeft boven posten met een meer algemene strekking, erop van toepassing is.

37 Algemene bepaling A 3 b) is dus slechts van toepassing wanneer indeling volgens Algemene bepaling A 3 a) onmogelijk is, dat wil zeggen wanneer het betrokken goed niet valt onder een post met een specifieke omschrijving, die voorrang heeft boven posten met een meer algemene strekking.

38 Voor het door de nationale rechter beschreven goed is de omschrijving van post 85.14 niet specifieker dan die van post 85.15, aangezien de luidsprekerboxen en de RPC-combinatie met het oog op de detailverkoop tezamen zijn verpakt en bestemd zijn om tezamen te worden verhandeld. Het gaat dus om goederen die ter voldoening aan een bepaalde behoefte als assortiment worden aangeboden.

39 In deze concrete omstandigheden zijn de betrokken goederen dus te beschouwen als een assortiment in de zin van Algemene bepaling A 3 b) en moeten zij bijgevolg worden ingedeeld naar het element waaraan zij hun wezenlijk karakter ontlenen, te weten de RPC-combinaties.

40 Mitsdien moet op de gestelde vraag worden geantwoord, dat een receiver/platenspeler/cassettespeler-combinatie, aangeboden met twee voor gebruik met de combinatie bestemde luidsprekers, een onder post 85.15 van het GDT vallend goederenassortiment vormt, indien de goederen in één verpakking worden aangeboden en bestemd zijn om, ter voldoening aan een bepaalde behoefte, tezamen te worden verhandeld.

Kosten

41 De kosten door de Italiaanse en de Franse regering en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

uitspraak doende op de door het Bundesfinanzhof bij beschikking van 8 mei 1984 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Een receiver/platenspeler/cassettespeler-combinatie, aangeboden met twee voor gebruik met de combinatie bestemde luidsprekers, vormt een onder post 85.15 van het GDT vallend goederenassortiment, indien de goederen in één verpakking worden aangeboden en bestemd zijn om, ter voldoening aan een bepaalde behoefte, tezamen te worden verhandeld.

Due Pescatore Bahlmann

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 7 oktober 1985.

De griffier

P. Heim

De president van de Tweede kamer

O. Due